

Høypatogen aviær influensa (HPAI) i Norge & Europa. Statusrapport med anbefalinger per 17.02.2022

Innhold

Sammendrag	2
Statusrapport for HPAI i Norge per 17.2.2022	3
HPAI i Skandinavia	5
Sverige	5
Danmark	6
HPAI i Storbritannia	7
HPAI i resten av Europa.....	8
Fuglebevegelser	10
Risikovurdering.....	11
Zoonoseaspektet	12
Anbefalinger	12
Referanser	13

Havørner, gråmåke og kråke i Finnmark. Foto: Morten Helberg

Utarbeidet av: Silje Granstad & Grim Rømo
Fagansvarlige for fjørfe
v/Veterinærinstituttet

Morten Helberg
Birdlife Norge og
Høgskolen i Østfold

Sammendrag

Så langt i 2022 har det blitt påvist høypatogent fugleinfluenzavirus (HPAI) i prøver fra tre ville fugler i Norge. Disse prøvene ble tatt fra en bydue i Arendal kommune i Agder fylke (04.01.2022), en havørn i Austrheim kommune i Vestland fylke (10.01.2022) og en gås i Sandnes kommune i Rogaland (07.02.2022). Samtlige påvisninger var av subtypen H5N1. I tillegg er det mistanke om HPAI H5N1 hos en havørn funnet i Karlsøy kommune i Troms og Finnmark fylke (09.02.2022), men det har ikke vært mulig å bestemme om viruset var av den høypatogene typen. Alle fuglene ble etter tips fra publikum prøvetatt av Mattilsynet som en del av det passive overvåkningsprogrammet for villfugl i Norge.

Det er ikke påvist HPAI i dyrehold med tamfugl eller i kommersielle fjørfebesetninger i Norge siden november 2021. Påvisningene hos villfugl indikerer at HPAI-smitte sirkulerer i villfuglpopulasjonen i Norge. Direkte kontakt med smittede fugler eller kontakt med avføring fra disse er ansett som den viktigste smitteveien for aviær influensa. Portforbud for fjørfe og andre fugler holdt i fangenskap er derfor et av de viktigste virkemidlene vi har for å forhindre at disse eksponeres for virus fra ville fugler.

Det er for tiden jaktforbud og portforbud for fjørfe og andre fugler i fangenskap i 15 kommuner i Rogaland, inkludert kommunen hvor det ble påvist HPAI H5N1 hos en villfugl prøvetatt den 7. februar. Dette geografiske området er definert som et høyrisikoområde, hvilket innebærer at risikoen for introduksjon av HPAI til fjørfehold inkludert hobbybesetninger i dette området vurderes som særlig stor. Spredning av HPAI til fjørfehold i høyrisikoområdet vil potensielt få store dyrevelferdsmessige og samfunnsøkonomiske konsekvenser. Nedslakting, sanering og restriksjoner på forflytninger av fugler vil ramme dette området spesielt hardt grunnet høy tetthet av kommersielle fjørfeflokker og det faktum at mange viktige avlsbesetninger er lokalisert her. **Med bakgrunn i dette anbefaler Veterinærinstituttet at høyrisikoområdet i Rogaland bestående av kommunene Randaberg, Stavanger, Sandnes, Sola, Klepp, Time, Gjesdal, Hå, Bjerkreim, Eigersund, Lund, Sokndal, Hjelmeland, Strand og Kvitsøy opprettholdes inntil videre.**

Frankrike og Italia er de EU-landene som har vært hardest rammet av HPAI-utbrudd i kommersielle fjørfebesetninger så langt i 2021/2022-utbruddet. Flertallet av påvisningene i Italia er fra kalkunbesetninger, men også verpehøns, slaktekylling og flere andre produksjoner er representert. I Frankrike har det vært rapportert om en rekke utbrudd i kommersielle besetninger med ender.

Det har vært et svært høyt antall påvisninger av HPAI hos villfugl i Europa etter nyttår, spesielt i Tyskland, Nederland og De britiske øyer. Fugler tilhørende andefamilien er høyest representert blant påvisningene, og dette er mellomstore til store fugler som er nært tilknyttet vann, typisk ender, gjess og svaner. **Ny introduksjon av HPAI-smitte til Norge fra fugler som trekker nordover fra kontinental-Europa og De britiske øyer i løpet av våren er sannsynlig.**

Antall prøver analysert for fugleinfluenza de siste månedene er for lavt til å kunne si noe om den nåværende utbredelsen av HPAI blant villfugl i Norge. Observasjoner fra publikum er nødvendig for å holde oversikt over utbredelsen av fugleinfluenza i Norge, og det er ønskelig at publikum varsler Mattilsynet ved funn av døde fugler. Bilder av fuglene som prøvetas for HPAI er ønsket da det vil gjøre det mulig å artsbestemme fuglene. Det bør også sjekkes om de er ringmerket.

På bakgrunn av trenden i Europa med et høyt antall påvisninger av HPAI fra både ville fugler og fra fjørfebesetninger er det nå særdeles viktig med gode smittevernsrutiner for å forebygge smitte av HPAI. Det bør fortsatt være lav terskel for å undersøke for fugleinfluenza ved økt dødelighet, nedsatt produksjon og/eller redusert fôr- og vannopptak i fjørfe- og hobbyfjørfebesetninger, slik at en eventuell smitteintroduksjon til fjørfe blir oppdaget tidlig og smitte til andre besetninger kan forhindres.

Statusrapport for HPAI i Norge per 17.2.2022

Veterinærinstituttet har så langt i 2022 mottatt og analysert 21 prøver fra ville fugler for aviært influensavirus. Det ble påvist HPAI H5N1 i tre av disse prøvene (tabell 1). I tillegg er det gjort en påvisning av Influenta A av subtypen H5N1 der det ikke har vært mulig å bestemme om viruset var av den høypatogene typen (tabell 2).

Årets første påvisninger av HPAI H5N1 var fra en bydue funnet død i sjøen i sentrum av Arendal i Agder fylke den 4. januar 2022 og fra en havørn funnet død på øya Børilden i Austrheim kommune i Vestland fylke den 10. januar 2022. Det siste bekreftede tilfellet av HPAI H5N1 var fra en gås (art ikke kjent) funnet i et byggefelt i Sandnes kommune i Rogaland den 7. februar 2022. Prøver fra en havørn funnet i Karlsøy kommune i Troms og Finnmark den 9. februar 2022 er positive for Influenta A H5N1. Det har imidlertid ikke vært mulig å bekrefte eller avkrefte om dette viruset var av den høypatogene typen. Havørnen har blitt sendt til Veterinærinstituttet for ytterligere undersøkelser i håp om å avklare patogenitet.

De hittil sikre påvisningene av HPAI H5N1 utgjør 14,3 % (3/21) av alle analyserte prøver fra villfugl i 2022. Samtlige villfuglprøver som er analysert i perioden 01.01.2022 - 17.02.2022 inngår i det passive overvåkingsprogrammet for aviær influensa. Det betyr at prøvene stammer fra syke eller døde villfugler som innrapporteres fra publikum til Mattilsynet. Veterinærinstituttet har ikke mottatt prøver i OK-programmet for villfugl (aktiv overvåking) så langt i 2022.

Tabell 1. Påvisninger av HPAI i Norge så langt i 2021/2022-utbruddet (perioden 01.09.2021 - 17.02.2022). Blå rader er påvisninger fra prøver fra syke/døde villfugl (passiv overvåking), grønne rader er påvisninger fra prøver tatt ut i OK-programmet for villfugl (aktiv overvåking) og lilla rader er påvisninger i kommersielle fjørfehold. Alle påvisningene er av subtypen H5N1.

Prøveuttak	Årsak til innsendelse	Kommune/Fylke	Art	Ringmerke
07.02.2022	Passiv overvåking av villfugl	Sandnes/Rogaland	Gås	–
10.01.2022	Passiv overvåking av villfugl	Austrheim/Vestland	Havørn	BO-10.01.22-AV-1
04.01.2022	Passiv overvåking av villfugl	Arendal/Agder	Bydue	–
06.12.2021	Passiv overvåking av villfugl	Fedje/Vestland	Havørn	–
17.11.2021	Aktiv overvåking av villfugl	Klepp/Rogaland	Brunnakke	–
16.11.2021	Mistanke	Klepp/Rogaland	Høns	–
10.11.2021	Passiv overvåking av villfugl	Ringerike/Viken	Knoppsvane	K630
10.11.2021	Mistanke	Klepp/Rogaland	Høns	–
08.11.2021	Aktiv overvåking av villfugl	Klepp/Rogaland	Stokkand	–

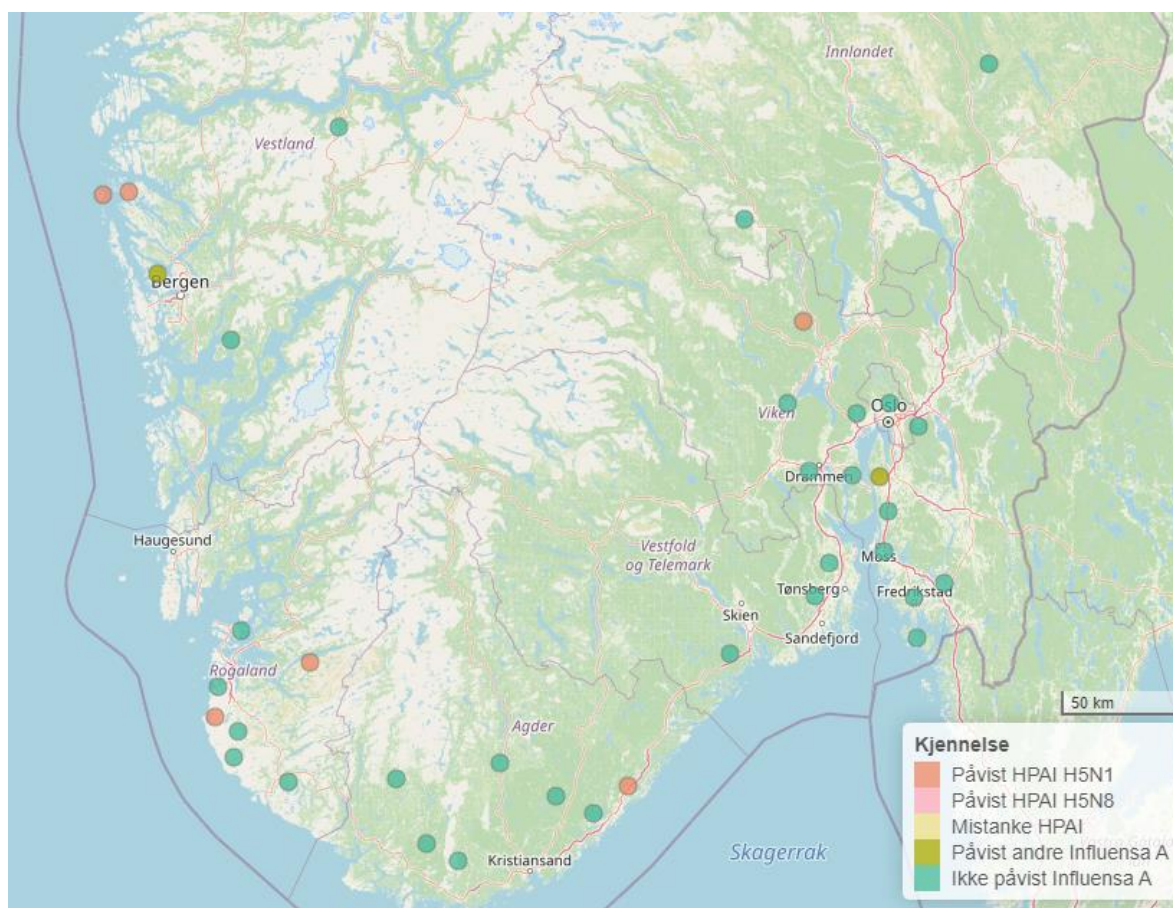
Tabell 2. Påvisning av Influenta A H5N1 av uavklart patogenitet i Norge i perioden 01.01.2022 - 17.02.2022.

Prøveuttak	Årsak til innsendelse	Kommune/Fylke	Art	Ringmerke
09.02.2022	Passiv overvåking av villfugl	Karlsøy/ Troms og Finnmark	Havørn	–

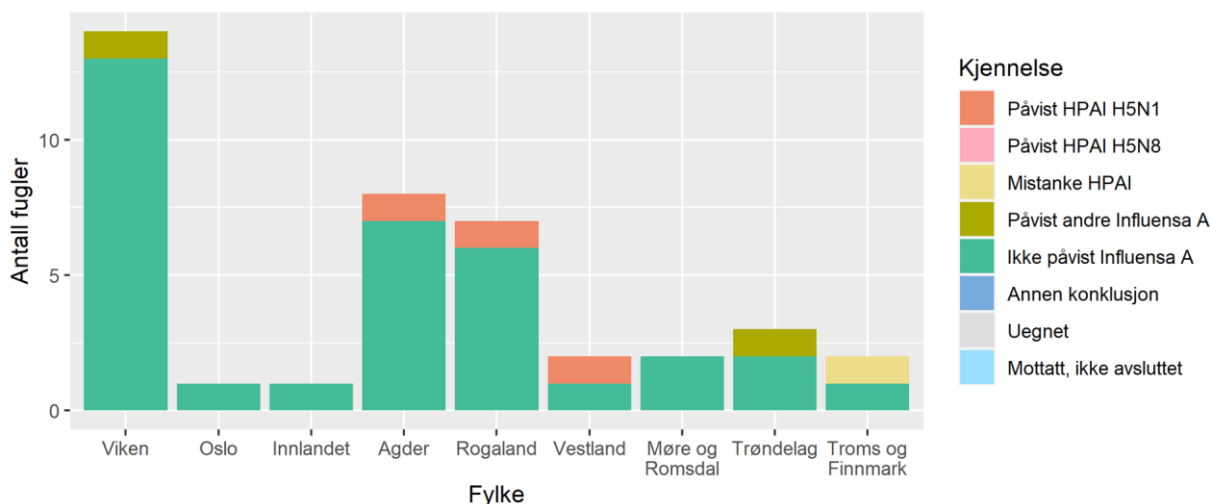
Det er ikke påvist HPAI i dyrehold med tamfugl eller i kommersielle fjørfebesetninger i Norge siden november 2021. Restriksjonssonene som ble opprettet av Mattilsynet i forbindelse med påvisning av HPAI i to verpehønsbesetninger i Klepp kommune i Rogaland i november 2021 ble opphevet 24.12.2021. Jaktforbud og portforbud for fjørfe og andre fugler i fangenskap gjelder inntil videre i 15 kommuner i Rogaland som er definert som høyriskoområder.

Erfaringer fra tidligere utbrudd av fugleinfluenza i Europa er at smitten introduseres om høsten med fugler som trekker til sine overvintringsplasser. Flere individer av ulike arter og fra forskjellige geografiske områder oppholder seg sammen og virus sirkulerer i villfuglpopulasjonen. Redusert UV-stråling og lave temperaturene om høsten, vinteren og våren gjør at virus kan overleve lenge i miljøet. Med sollys og varme avtar overlevelsen av influensavirus i miljøet utover våren og sommeren, og smitten brenner som regel ut. En utbruddssesong for fugleinfluenza defineres derfor fra en høst til den neste.

Så langt i 2021/2022-sesongen er det påvist Influenza A-virus av subtypen H5N1 hos åtte ville fugler i Norge, hvorav sju tilfeller er bekreftet å være av den høypatogene typen (tabell 1). Det har så vidt Veterinærinstituttet kjenner til ikke blitt rapportert om unormal forhøyet dødelighet blant ville fugler noe sted i landet. Den geografiske utbredelsen av påvisningene indikerer at HPAI-smitte sirkulerer i villfuglpopulasjonen i den sørlige delen av landet (figur 1). Antall prøver analysert for fugleinfluenza de siste månedene er imidlertid for lavt til å kunne gi noen prognoser om den nåværende utbredelsen av HPAI i Norge (figur 2).

Figur 1. Undersøkelser for høypatogen fugleinfluenza (HPAI) hos villfugl i Norge for prøver mottatt fra og med 01.09.2021 til 17.02.2022 kl 07:30. På kartet er prøvetatte fugler markert i respektive kommunes geografiske sentrum.

Figur 2. Oversikt over antall prøver som er undersøkt for høypatogen fugleinfluensa (HPAI) hos ville fugler i ulike fylker i Norge i perioden 10.12.2021 - 10.02.2022. (Johan Åkerstedt, Veterinærinstituttet)

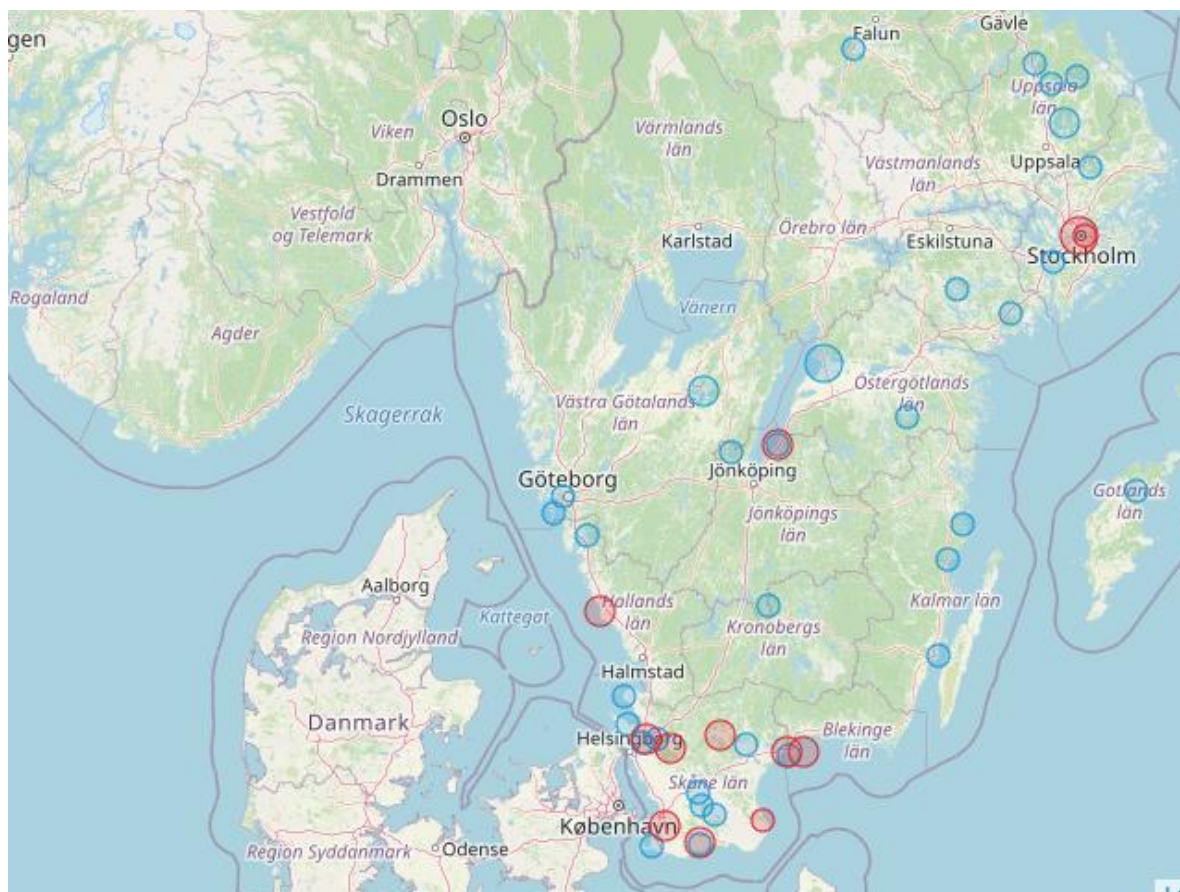
HPAI i Skandinavia

Sverige

I 2021/2022-sesongen har det så langt blitt påvist HPAI H5N1 i tre hobbybesetninger og i tre kommersielle besetninger (to kalkunbesetninger og en besetning med høns). Alle påvisningene ble gjort i desember 2021. I sin siste statusrapport datert 09.02.2022 rapporterer Statens Veterinärmedicinska Anstalt (SVA) om færre mistanker om HPAI i fjørfehold så langt i 2022 enn det som er forventet basert på tall fra fjoråret.

I løpet av perioden 01.01.2022 - 09.02.2022 har det blitt analysert prøver av til sammen 74 syke eller døde ville fugler i Sverige. I januar var 39 % (29/59) av prøvene positive for HPAI, mens det per 09.02.2022 ikke er rapportert om positive prøver fra villfugl i februar (0/15).

Et fellestrekk for påvisninger hos ville fugler og i fjørfehold i Sverige er at størst andel påvisninger har blitt gjort i sørlige områder tilhørende Skåne län (figur 3). Like fullt vet vi at det sirkulerer HPAI H5N1 i områder også lenger nord i Sverige basert på påvisninger fra en hobbyfjorflokke i Södermanlands län (30.12.2021) og fra knoppsvaner i Stockholms län (03.01.2022 og 27.01.2022). Jordbruksverket i Sverige har, basert på nåværende HPAI-status, definert et stort antall län i den sørlige delen av Sverige som høyrisikoområder. Blant dem er Västra Götalands län som grenser til tidligere Østfold fylke i Norge.

Figur 3. Kart over undersøkte tilfeller av fugleinflensa fra ville fugler i Sverige fra 01.01.2022 til 09.02.2022. Kartet er oppdatert 17.02.2022. Påvisninger av HPAI er markert med røde sirkler. Kilde: Statens Veterinærmedicinska Anstalt

Danmark

Fødevestyrelsen i Danmark rapporterer om at det så langt i 2022 er påvist 42 tilfeller av HPAI hos ville fugler i Danmark (figur 4). De positive prøvene utgjør 55 % (42/76) av analyserte prøver fra villfugler så langt i år. Alle påvisningene med unntak av én var av subtypen H5N1, den siste var av subtypen H5N8.

Siden 01.11.2021 har det vært ti utbrudd av HPAI i fjørfebesetninger i Danmark, hvorav seks av utbruddene har vært i kommersielle besetninger med høns og kalkun. I forrige statusrapport ble HPAI H5N1-påvisningene i to besetninger med hhv. 36.000 kalkuner i Lolland Kommune (01.01.2022) og 60.000 kalkuner i Sorø Kommune (03.01.2022) omtalt. Siden den gang har følgende påvisninger blitt gjort i fjørfehold i Danmark:

- HPAI H5N8 i en besetning med 100.000 verpehøns i Viborg kommune (07.01.2022)
- HPAI H5N1 i en hobbybesetning med 18 høns i Sorø kommune (15.01.2022)
- HPAI H5N1 i en besetning med 800 høns i Holbæk kommune (11.02.2022)

På bakgrunn av et antatt høyt trusselnivå for HPAI-smitte fra ville fugler til fjørfe i Danmark er det krav til at fjørfe og andre fugler i fangenskap holdes under tak, og det er forbud mot samlinger for disse (utstillinger, markeder, konkurranser m.m.).

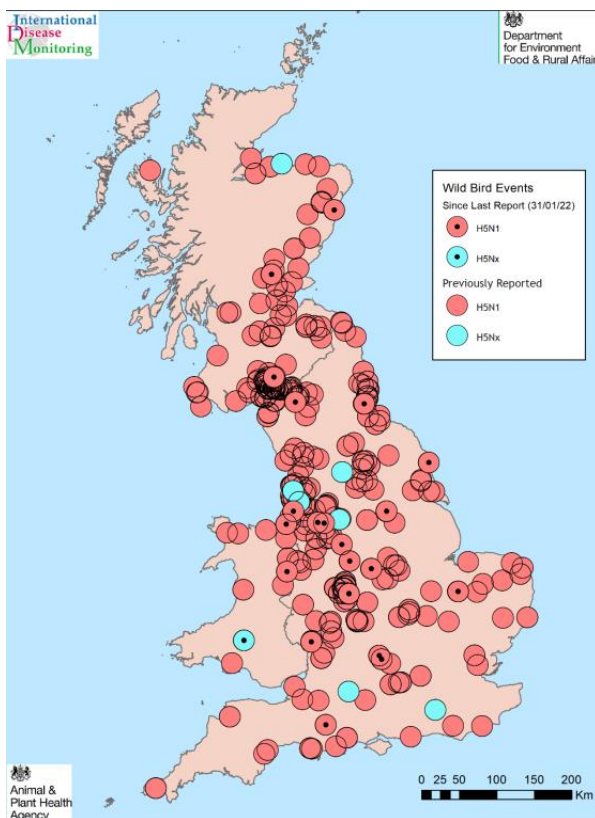

Figur 4. Kart over analyserte prøver fra syke eller døde ville fugler i Danmark i perioden 01.01.2022 til 17.02.2022. Kilde: Fødevarestyrelsen.

HPAI i Storbritannia

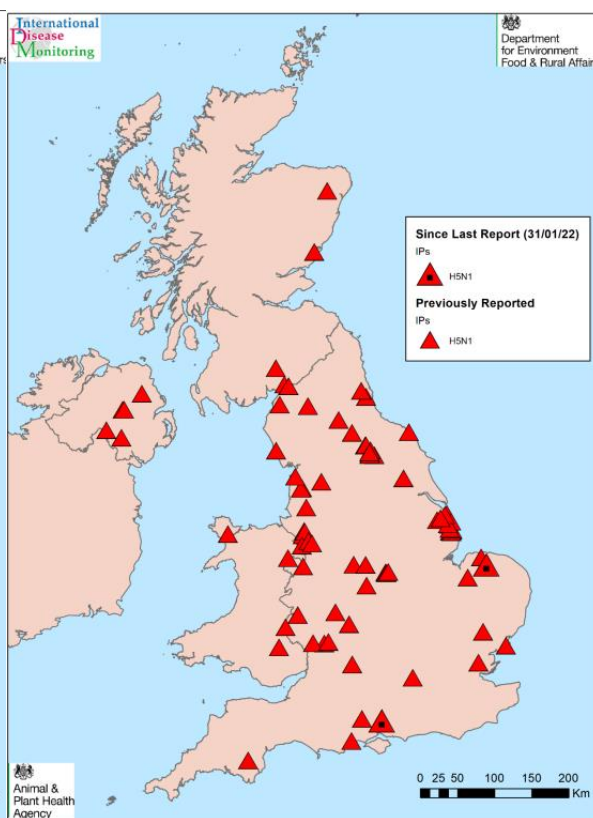
Den siste statusrapporten for HPAI fra Storbritannia (datert 07.02.2022) viser at rapporterte tilfeller av HPAI hos villfugl og fugler i fangenskap fortsetter å øke. I denne rapporten fremgår det at det så langt i utbruddssesongen 2021/2022 har blitt påvist HPAI H5 hos totalt 614 ville fugler i Storbritannia (figur 5). Påvisningene fordeler seg på 63 ulike fylker og omfatter 33 ulike fuglearter.

I utbruddet har det blitt påvist smitte i 84 besetninger av ulike typer kommersielt fjørfe, hobbyflokker eller andre hold av fugler i Storbritannia (figur 6). I inneværende år har det (per 07.02.2022) vært 18 utbrudd i ulike typer fuglehold, hvorav fem utbrudd i kommersielle kalkunbesetninger, ett i en vernehønsbesetning og ett i en avlsbesetning med slaktekylling.

Figur 5. Påvisninger av HPAI H5Nx fra ville fugler i Storbritannia i perioden oktober 2021 til 7. februar 2022.

Kilde: Animal & Plant Health Agency

Figur 6. Påvisninger av HPAI H5Nx i fjørfehold og andre hold av fugler i Storbritannia og Nord-Irland i perioden oktober 2021 til 7. februar 2022.

Kilde: Animal & Plant Health Agency

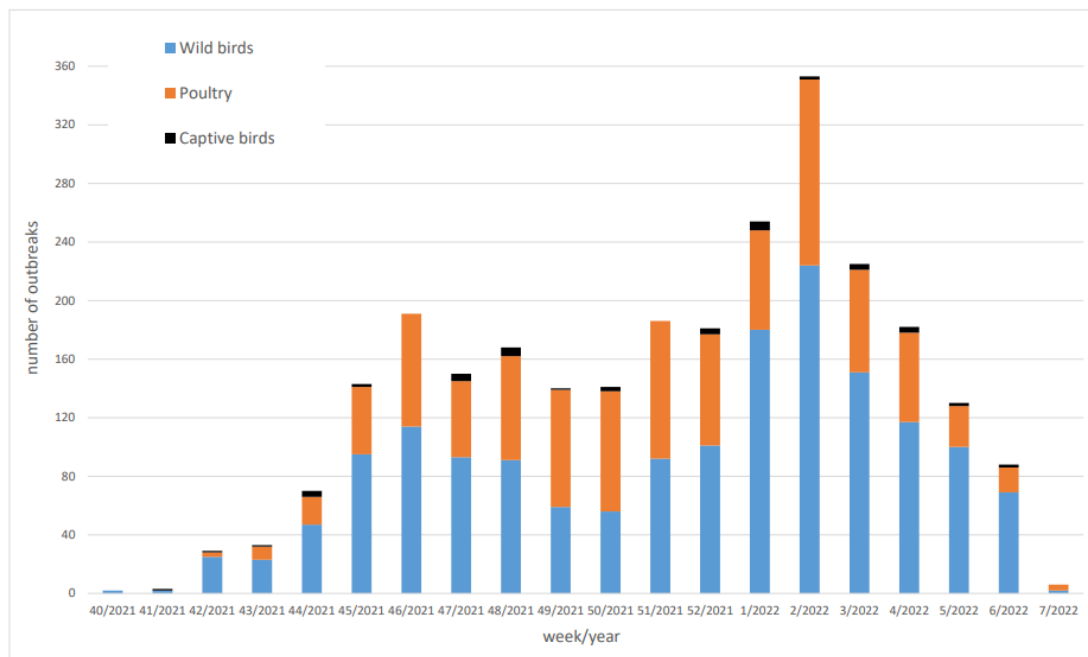
HPAI i resten av Europa

Det har vært et svært høyt antall påvisninger av HPAI i Europa etter nyttår. Antall påvisninger fra ville fugler, fjørfe og andre fugler holdt i fangenskap i Europa nådde en foreløpig topp i uke 2 i inneværende år (figur 7). Subtypene H5N1 og H5N8 har begge blitt påvist i Europa så langt i 2021/2022-utbruddet, men fra november 2021 har H5N1 vært den dominerende subtypen. Genetisk karakterisering av HPAI H5N1 har vist at det er to ulike clustre av virus som sirkulerer. Det ene clusteret er genetisk likt H5N1 fra 2020/2021-utbruddet, og det tyder på at viruset har oversomret i Europa. Virus tilhørende det andre clusteret viser likhet med virus fra et utbrudd på sensommeren i 2021 i Russland.

Oversikten til EUs referanselaboratorium for HPAI, Istituto Zooprofilattico Sperimentale delle Venezie (IZSV), viser at det så langt i utbruddet er registrert 1643 (726) påvisninger fra ville fugler og 984 (580) påvisninger fra fjørfe i Europa (tabell 2) (tallene i parentes er fra Veterinærinstituttets forrige statusrapport datert 07.01.2022). De landene i EU som har rapportert om flest påvisninger blant ville fugler er Tyskland etterfulgt av Nederland. Det er fugler tilhørende familien *Anatidae* (andefamilien) som er høyest representert blant påvisningene. Dette er mellomstore til store fugler som er nært tilknyttet vann, som eksempelvis andefugler, gjess og svaner. I særstilling finner vi gåsearten hvitkinngås, som virker å være spesielt sensitiv for H5N1. Det er også forholdsvis mange påviste tilfeller hos knoppsvaner, sangsvaner, grågås, kanadagås, stokkand og brunnakke.

En annen fugleart det er gjort forholdsvis mange HPAI-påvisninger fra i Europa er musvåk. Musvåken er en middels stor rovfugl som her til lands overvintrer i mindre antall i snøfattige områder langs

kysten av Sør-Norge. Disse fuglene lever av mindre fugler og pattedyr, samt døde fugler og dyr. Derfor er det trolig en art som er svært sårbar for sekundærsmitte, da den gjerne oppsøker døde fugler som kan ha vært smittet av HPAI. Det samme gjelder måkearter som gråmåke og svartbak, som til sammen representerer en stor andel av påvisningene denne vinteren. Gråmåka er helt oppe på 6. plass på artslista med 68 påviste tilfeller av HPAI.

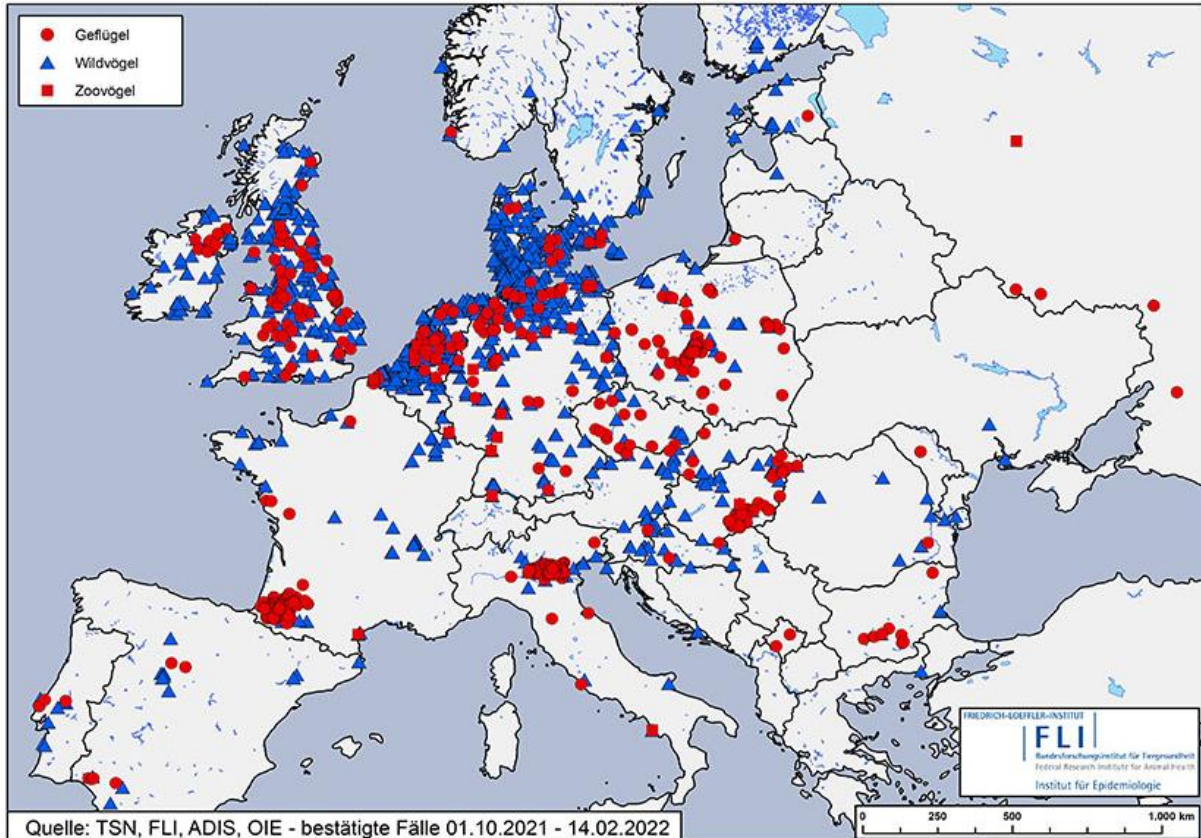

Figur 7. Diagrammet viser antall ukentlige påvisninger av HPAI i Europa (unntatt Storbritannia) for kategoriene; fugler holdt i fangenskap (svart), fjørfe (oransje) og ville fugler (blå). Sist oppdatert 15.02.2022. Kilde: Istituto Zooprofilattico Sperimentale delle Venezie (IZSV).

Tabell 2. Antall påvisninger av HPAI i 2021/2022-utbruddet fram til 15.02.2022 i ulike europeiske land (unntatt Storbritannia), fordelt på de ulike kategoriene fjørfe, fugler holdt i fangenskap og villfugl. Kilde: Istituto Zooprofilattico Sperimentale delle Venezie (IZSV).

COUNTRY	Poultry	Captive birds	Wild birds*	Total
GERMANY	59	6	869	934
FRANCE	317	12	28	357
NETHERLANDS	23	10	307	340
ITALY	309	1	17	327
HUNGARY	113	2	22	137
POLAND	84	0	27	111
DENMARK	7	3	89	99
BELGIUM	4	1	57	62
IRELAND	6	0	37	43
SWEDEN	3	3	33	39
SLOVENIA	1	0	37	38
AUSTRIA	1	3	21	25
CZECH REPUBLIC	16	0	9	25
SPAIN	9	0	14	23
CROATIA	1	0	12	13
NORTHERN IRELAND	6	0	6	12
PORTUGAL	5	3	4	12
SLOVAKIA	3	0	9	12
BULGARIA	9	1	2	12
ROMANIA	1	0	10	11
FINLAND	0	0	10	10
ESTONIA	2	0	8	10
NORWAY	2	0	6	8
LUXEMBOURG	0	0	5	5
UKRAINE	0	2	0	2
KOSOVO	2	0	0	2
LATVIA	0	0	2	2
GREECE	0	0	1	1
MOLDOVA	1	0	0	1
SWITZERLAND	0	1	0	1
BOSNIA AND HERZEGOVINA	0	0	1	1
Total	984	48	1643	2675

Majoriteten av påvisninger hos fjørfe og fugler i fangenskap er gjort i Frankrike, med et relativt høyt antall påvisninger i besetninger med and i den sydvestre delen av landet (figur 8). Italia har også vært hardt rammet av utbrudd i fjørfebesetninger så langt i 2021/2022-utbruddet. Flertallet av påvisningene i Italia er fra kalkunbesetninger i Veronaprovinsen, men også verpehøns, slaktekylling og flere andre produksjoner er representert.

Figur 8. Kart over påvisninger av HPAI H5 i Europa i tidsrommet 01.10.2021 - 14.02.2022 i fjørfehold og andre hold av fugler (rød sirkel), fra ville fugler (blå trekant) og i dyreparker/forskningsinstitusjoner (rød firkant)
Kilde: Friedrich-Löffler-Institut (FLI).

Fuglebevegelser

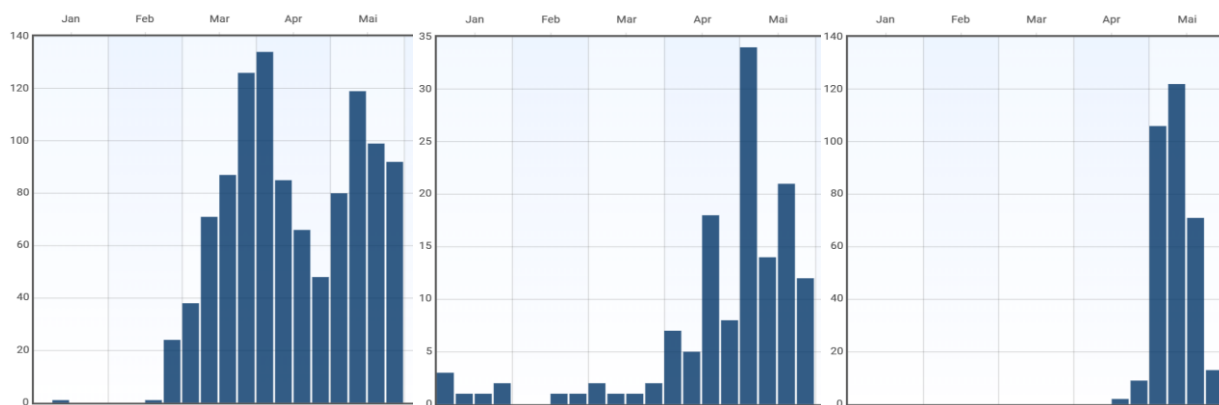
Andefugler og gjess begynner sitt vårtrekk fra kontinental-Europa og De britiske øyer fra midten av februar, og spesielt grågås og kanadagås er arter som ofte ankommer tidlig. I første rekke berører det tidlige vårtrekket kystområdene rundt Oslofjorden og kysten langs Sør- og Vestlandet.

Gråmåkas trekkbevegelser foregår stort sett gjennom hele vinteren, og hekkefuglene fra Sør-Norge overvintrer enten i Skagerak eller sørover langs Nordsjøkysten. I dette området finner vi også gråmåker som hekker i Midt- og Nord-Norge. Gråmåkene langs hele Norskekysten begynner normalt å bevege seg mot hekkeplassene i løpet av februar.

En art som knoppsvane er høyt representert blant villfuglpåvisningene i Europa, men denne arten er stort sett ikke trekkende her til lands. Et mindre antall knoppsvaner trekker fra kysten av Sør-Norge og ned langs Svenskerekysten, og enkelte individer trekker over til Danmark. Disse fuglene returnerer som regel i mars og april. Med hensyn til videre spredning av smitte fra døde knoppsvaner til andre fugler bør døde svaner fjernes så raskt som mulig. Dette gjelder for øvrig alle fugler, men erfaringsmessig er svanene lett synlige og blir ofte rapportert.

Hvitkinngjess som påtreffes i Norge har sin opprinnelse i ulike fuglebestander. Vi har besøk av en forholdsvis stor trekkende bestand fra Svalbard og Nordøst-Grønland, som stort sett overvintrer på grensen mellom England og Skottland i et fjordområde som heter Solway Firth. Fra dette området har det vært meldt om svært mange døde og syke fugler (minst 3000-4000), men utbruddet rapporteres nå å være i [tilbakegang](#). Dette utbruddet får trolig konsekvenser for Svalbardbestanden av arten, som i 2015 ble estimert til 12 000-15 500 par (Shimmings & Øien, 2015). Disse fuglene trekker vanligvis nordover til Svalbard i april og mai, og raster på Helgeland og i Vesterålen. I Norge finnes det også en hekkende bestand av hvitkinngjess i området rundt Oslofjorden, samt en del par langs kysten av Sør-Norge og opp til Rogaland fylke. Denne bestanden ble i 2015 estimert til 600-700 par (Shimmings & Øien, 2015).

Tidsperioden for ankomst og trekkforløpet for hvitkinngjess i fylkene Viken, Rogaland og Nordland under våren 2021 viser at de ulike bestandene berører områdene i ulike perioder (figur 9). Det er forventet at Viken, spesielt de kystnære områdene rundt Oslofjorden, får en del hvitkinngjess allerede fra slutten av februar. Viken får deretter en ny topp fra midten av mai, som antyder at dette området i tillegg får besøk av fugler på trekk som skal videre til arktiske områder. Rogaland får som regel trekkende hvitkinngjess fra begynnelsen av april og ut mai.

Figur 9. Antall observasjoner av hvitkinngås i f.v. Viken, Rogaland og Nordland fylke i perioden januar – mai 2021. Kilde: www.artsobservasjoner.no

Risikovurdering

Veterinærinstituttet har ingen opplysninger om økt forekomst av sykdom eller økt dødelighet blant ville fugler i Norge den siste tiden. Antall prøver fra ville fugler undersøkt for HPAI er imidlertid for lavt til å kunne uttale seg om smittesituasjonen i Norge. Påvisninger av HPAI fra ville fugler i fylkene Agder, Vestland og Rogaland i januar og februar 2022 indikerer at smitte sirkulerer i den norske villfuglpopulasjonen i den sørlige og sørvestlige delen av landet. Ny introduksjon av smitte fra det kontinentale Europa og Storbritannia under vårtrekket er å forvente.

Høypatogent fugleinfluenzavirus er svært smittosomt og kan overleve relativt lenge i miljøet. I smittede individer finnes viruset i store mengder i svelg, avføring og i fjærdrakten. Rogaland sør for Boknafjorden er et område med mange innsjøer, åpne kanaler og våtmarksområder med høy forekomst av ender og gjess. Det finnes også andre steder i Norge med slike lokaliteter. En del fjørfebesetninger er lokalisert i nærhet til slike områder. På grunnlag av at direkte kontakt med smittede fugler eller kontakt med avføring fra disse er ansett som den viktigste smitteveien for aviær influensa, vil portforbud for fjørfe og andre fugler holdt i fangenskap være det viktigste virkemiddelet vi har for å forhindre eksponering for virus fra ville fugler. Nedslaktning av flokker, sanering og restriksjoner på forflytninger av fugler vil ramme høyrisikoområdet i Rogaland spesielt

hardt grunnet høy tetthet av kommersielle fjørfelokker og det faktum at mange viktige avlsbesetninger er lokalisert her.

Veterinærinstituttet anbefaler ikke å oppheve høyriskoområder med portforbudsbestemmelser i kommunene Randaberg, Stavanger, Sandnes, Sola, Klepp, Time, Gjesdal, Hå, Bjerkreim, Eigersund, Lund, Sokndal, Hjelmeland, Strand og Kvitsøy.

På bakgrunn av trenden i Europa med et høyt antall påvisninger av HPAI fra både ville fugler og fra fjørfebesetninger er det nå særdeles viktig med gode smittevernsrutiner i fjørfebesetninger for å forebygge smitte av HPAI. Det bør fortsatt være lav terskel for å undersøke for fugleinfluenza ved økt dødelighet, nedsatt produksjon og/eller redusert fôr- og vannopptak i fjørfe- og hobbyfjørfebesetninger, slik at en eventuell smitteintroduksjon til fjørfe blir oppdaget tidlig og smitte til andre besetninger kan forhindres.

Ut fra dyrehelseregelverket vil en påvisning av HPAI i et fjørfehold med over 50 fugler få store ringvirkninger for andre fjørfebesetninger i området, samt få store konsekvenser med tanke på dyrevelferd og økonomi. **Veterinærinstituttet anbefaler derfor at alle fugle- og fjørfehold som holder over 50 individer defineres som næringsretta dyrehold og kommer inn under krav til smittevern og smittevernplan.**

Zoonoseaspektet

Etter ett enkeltstående bekreftet tilfelle av HPAI-smitte fra fugl til menneske den 6. januar 2022 i Storbritannia har det ikke blitt rapport om flere tilfeller av smitte til mennesker i Europa. Personen hadde fått infeksjonen etter svært nær og regelmessig kontakt med et stort antall infiserte fugler, som ble holdt i og rundt hjemmet over lengre tid. Vedkommende er rapportert å være frisk.

Folkehelseinstituttet har vurdert at det er svært lav sannsynlighet for at mennesker kan smittes med fugleinfluenzavirus. Folk bør imidlertid ikke berøre syke eller døde fugler, men ta kontakt med Mattilsynet for videre håndtering. Personer tilknyttet fjørfehold der det er mistenkt eller bekreftet fugleinfluenza bør benytte personlig beskyttelsesutstyr for å forebygge smitte.

Les mer om råd for å forebygge smitte med fugleinfluenza til mennesker hos [Folkehelseinstituttet](#).

Anbefalinger

Veterinærinstituttet anbefaler 17. februar 2022:

- **IKKE å oppheve høyriskoområdet i Rogaland som omfatter kommunene Randaberg, Stavanger, Sandnes, Sola, Klepp, Time, Gjesdal, Hå, Bjerkreim, Eigersund, Lund, Sokndal, Hjelmeland, Strand og Kvitsøy.** Dette begrunnes med antatt vedvarende forekomst av HPAI-smitte i miljøet og i villfuglpopulasjonen i disse områdene. Høy tetthet av kommersielle fjørfelokker og viktige avlsbesetninger i dette geografiske området medvirker til at ny introduksjon av HPAI vil kunne få store dyrevelferdsmessige og samfunnsøkonomiske konsekvenser.
- **Høyt fokus på smittevern for både fjørfeprodusenter og hobbyfjørfehold.** Direkte kontakt med smittede fugler, eller kontakt med avføring fra disse, er ansett som den viktigste smitteveien for influensa. Det er derfor viktig å hindre at ville fugler oppsøker fjørfeanlegg på grunn av lett tilgjengelig næring, slik som spill av kraftfôr, eggssøl eller døde

fugler/dyr som ikke er tildekket. Hvis man har vært i kontakt med viltlevende fugler eller i miljø hvor slike fugler oppholder seg, er det viktig at man ikke går inn til fjørfe før man har dusjet og skiftet klær. Sørg for å ha en velfungerende smittesluse ved inngang til fjørfeanlegg, med tilgang til besetningsegne sko og overtrekksklær og med muligheter for håndvask og desinfeksjon. **Husk at smitteslusen skal brukes av alle!**

- **Lav terskel for å varsle Mattilsynet ved økt dødelighet, nedsatt produksjon og/eller redusert fôr- og vannopptak i fjørfebesetninger og hobbyfjørfehold, slik at fugleinfluenza kan oppdages/utelukkes.**

- **Skjerpet overvåking og prøvetaking av døde viltlevende ender, gjess, svaner, vadefugler, måker og rovfugl.**

Det skal tas virusvaber av lufrør og kloakk som sendes til Veterinærinstituttet på Ås for PCR-undersøkelse. Det minnes om at kadavre ikke skal sendes inn. Kloakkvaberen må ha synlige mengder med avføring og helst være fuktig. Fugler som det skal tas prøver av, bør ikke ha vært døde i mer enn et par dager. De bør se intakte ut, med hel fjærdrakt. Veterinærinstituttet ber om å få bilder av fuglene som det blir tatt ut prøve fra, for å kunne registrere riktig art. Ved funn av kadaver som er inntørket eller har mye mark, er det ingen hensikt i å ta ut prøver.

- **Fjerne døde villfugl.**

For å senke smittepresset i miljøet er det hensiktsmessig å fjerne døde fugler etter prøvetaking. Veterinærinstituttet anbefaler at fuglene samles inn fortløpende etter prøvetaking og lagres sikkert fram til henting og destruksjon.

- **Styrke overvåkingen for fugleinfluenza i spesielt risikoutsatte driftsformer/-enheter for å kunne fange opp smitteintroduksjon på et tidlig tidspunkt.**

Det er viktig at en eventuell smitteintroduksjon av fugleinfluenza til fjørfe og hobbyfjørfe blir oppdaget tidlig slik at videre smitte til andre besetninger kan forhindres. Erfaringer fra fugleinfluensautbrudd nå og tidligere viser at påvisning av fugleinfluenza hos ville fugler ofte etterfølges av tilsvarende påvisninger i kommersielt fjørfe- og hobbyfjørfehold.

- **I forkant av delt utslakting av kalkuninnsett bør smittevernsrutiner gjennomgås og ekstra hygienetiltak iverksettes.**

- **Fugle- og fjørfehold som holder over 50 individer defineres som næringsrettet dyrehold og kommer inn under krav til smittevern og smittevernplan.**

Referanser

Shimmings, P. & Øien, I. J. (2015). Bestandsestimater for norske hekkefugler. NOF-rapport 2015-2. 268 s.